

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/15363>

Please be advised that this information was generated on 2018-07-19 and may be subject to change.

Jij en wij

Aan diverse faculteiten (der rechtsgeleerdheid) is het gebruikelijk dat de docenten de studenten vouvoyeren: men spreekt hen aan met mevrouw en mijnheer. De meeste mij bekende studenten blijken dat niet eigenaardig te vinden, ook al menen verscheidene mij met "hallo", "doei" en vergelijkbare termen te moeten begroeten. Zij zien mij kennelijk als één van hen.

Te betwijfelen is of zij de Informatie Beheer Groep als één van hen zien. Veeleer is te verwachten dat zij dit papierspuwende, (telefonisch) veelal onbereikbare, bureaucratische monster beschouwen als de Onzichtbare Ander, de Vijand of de Grote Onbekende, die zij in ieder geval niet licht zullen tutoyeren. Hoogstens zullen zij, na enige beleefde verzoeken, uit woede of wanhoop overgaan tot het gebruik van krachttermen, maar dat kan de meest welopgevoede persoon gebeuren.

Bij de genoemde Groep bestaan er blijkens recente geschriften bijzondere opvattingen over de relatie tussen de overheid en de – aankomende – student. Ondanks alle 'moderne' opvattingen over de horizontale rechtsbetrekking tussen het bestuur en de burger, over diens mondigheid en assertiviteit – men zie de ontroerende toelichtende beschouwingen bij de Algemene wet bestuursrecht – is men daar kennelijk van mening een taal te mogen gebruiken die vroeger niet misstond in de relatie God-mens, Paus-gelovige of, zo men wil, Koning-onderdaan.

Wat is het geval? Bij brief van 17 mei 1995 deelt de Groep bij monde van Jan Beckers de aanvragers van studiefinanciering – overi-

Column

gens op onnavolgbare wijze – het een en ander mee over de 'prestatiebeurs'.

De brief begint met: "Beste aanvrager".

Geachte aanvragers of aanvragsters dan wel mevrouwen of mijnheren bestaan kennelijk niet voor Jan. Jan kent zijn aanvragers (m/v). Jan vervolgt: "Je hebt bij ons studiefinanciering

aangevraagd... Wij hebben je daarop bericht gestuurd wat je krijgt. Maar zoals je waarschijnlijk..." enz. "Dat betekent voor jou waarschijnlijk dat..." enz. Jan Beckers is wij en ons, Jan gebruikt de pluralis majestatis voor hemzelf of voor de groep. Jan is de Koning van het Informatie Beheer, jij bent zijn onderdaan, een beste weliswaar, maar toch. Jij bent het cliëntje van Ons, Jan, de Directeur. Jij wordt aangesproken, als behoorde je al een beetje tot de groep vriendjes van de Informatie Beheer Groep, onder leiding van Jan. Jan is wel de Baas, maar toch lief voor zijn aanvragerijtjes, want stel je voor dat die zouden verdwijnen of boos worden op Jan. Dan zou Jan spoedig geen Wij en Ons en Directeur meer zijn en zou Hij hen niet meer vriendelijk kunnen groeten.

Nu leven wij niet in Duitsland of Frankrijk, waar het gebruik van Du en tu zelfs in de relatie tussen ouders en kinderen betrekkelijk 'progressief' is. Toch is dit type brieven onaanvaardbaar. Zij zijn beledigend voor de aanvragers (m/v) en hun ouders, zij roepen een sfeer van schijnvriendschap en schijndienstbaarheid op, zij trappen de aanvrager (m/v) naar beneden en verheffen zonder enige reden Jan en Zijn Groep tot Goddelijke

of Koninklijke sferen. Een troost is een zinnetje in het briefhoofd: "Hebt u vragen?"

Een geheel ander type bijzonder taalgebruik is vervat in een soort reclamefolder van de Overlegcommissie Verkenningen (OCV), een, ik beken het met het schaamrood op de kaken, mij tot voor kort onbekende instelling. Zie, wat ik enige jaren heb moeten missen: "De Minister van Onderwijs en Wetenschappen stelde op 19 mei 1992 de Overlegcommissie Verkenningen (OCV) in om in Nederland een breed gedragen proces van verkenningen te initiëren en oplossingsrichtingen aan te geven voor vraagstukken in het Nederlandse wetenschapsbeleid. (...) Door zowel de vraag- als de aanbodzijde van kennis helder in kaart te laten brengen ontstaat een strategisch zicht op wetenschap en techniek (...) In het kader dat de OCV ontwikkel-

de om het proces van verkenningen te kunnen sturen en beoordelen staan de vraag-/aanbodrelatie en de scenariobenadering vanuit internationaal perspectief centraal (...) Door vraag en aanbod in meerdere toekomstscenario's te bekijken wordt duidelijk welke strategische opties voor het onderzoek een goede kans van slagen hebben."

Lezing van dit geoptimaliseerd strategische scenarioproza doet mij beseffen hoe gelukkig de "beste aanvragers" van studiefinanciering nog mogen zijn met het aan hen gerichte epistel. De OCV-geheimtaal roept bij mij Onmetelijk Chagrijn en Verdriet op. Er is maar een troost: in het stuk zijn wij geen jij.

*Prof mr C.A.J.M. Kortmann
juni 1995*